

Utrinek

Zima Vrščaj

Glej, zvezda se je utrgala,
bleščeča se sprožila,
v nebo je vžgala zlato sled,
v srce je vžgala upanje,
pregnala bolečino
in — padla v nedogled.
Neznan, oddaljen hrup
premotil je tišino,
razblinil je moj up,
povrnil bolečino.
In čudno, čudno da le ni
ustavil zvezdam njih poti.

Znanost in politika

A. Poljanec

V velikih zgodovinskih spopadih med družbenimi silami ni znanosti nikoli pripadala vloga nedejavnega opazovalca, ki „nepristransko“ beleži vnanje pojave, marveč je bilo znanstveno raziskavanje zmerom toliko bolj znanstveno, kolikor globlje je skušalo prodreti v bistvo dogajanja, odkriti njegove gibalne sile, dejavno pomagati notranjim težnjam razvoja k uveljavljanju in končni zmagi. Nasprotno pa se je znanstvenik toliko bolj izpreminjal v poveljčevalca obstoječega stanja, kolikor bolj se je skušal tem težnjam v znamenju nekega nepristranskega objektivizma ustavljati in se je pri znanstvenem raziskavanju omejeval le na golo ugotavljanje in opisovanje vnanjih dejstev.

Že za Hegla je bila nepristranska znanost zgolj plehko početje, ki ga ni moči primerjati niti z otroško pravljico: zakaj celo otroci zahtevajo v svojih pripovedkah neki interes, to je, vsaj malce otipljiv smoter, na katerega se nanašajo dogodki in dejanja. Augustin Thierry, francoski zgodovinar iz dobe restavracije, je dejal, da politične strasti ostrijo raziskovalčev razum in da potemtakem lahko služijo kot mogočno sredstvo pri odkrivanju resnice. Eden od največjih predstavnikov sodobnega naprednega svetovnega naziranja je v svojem kratkem eseju o treh virih in treh sestavnih delih tega naziranja preprosto, toda jasno označil nepristransko znanost v družbi mezdnege suženjstva za prav tako naivnost kakor nepristransost fabrikantov v vprašanju, ali ne bi kazalo z zvišanjem delavske mezde zmanjšati kapitalov dobiček.